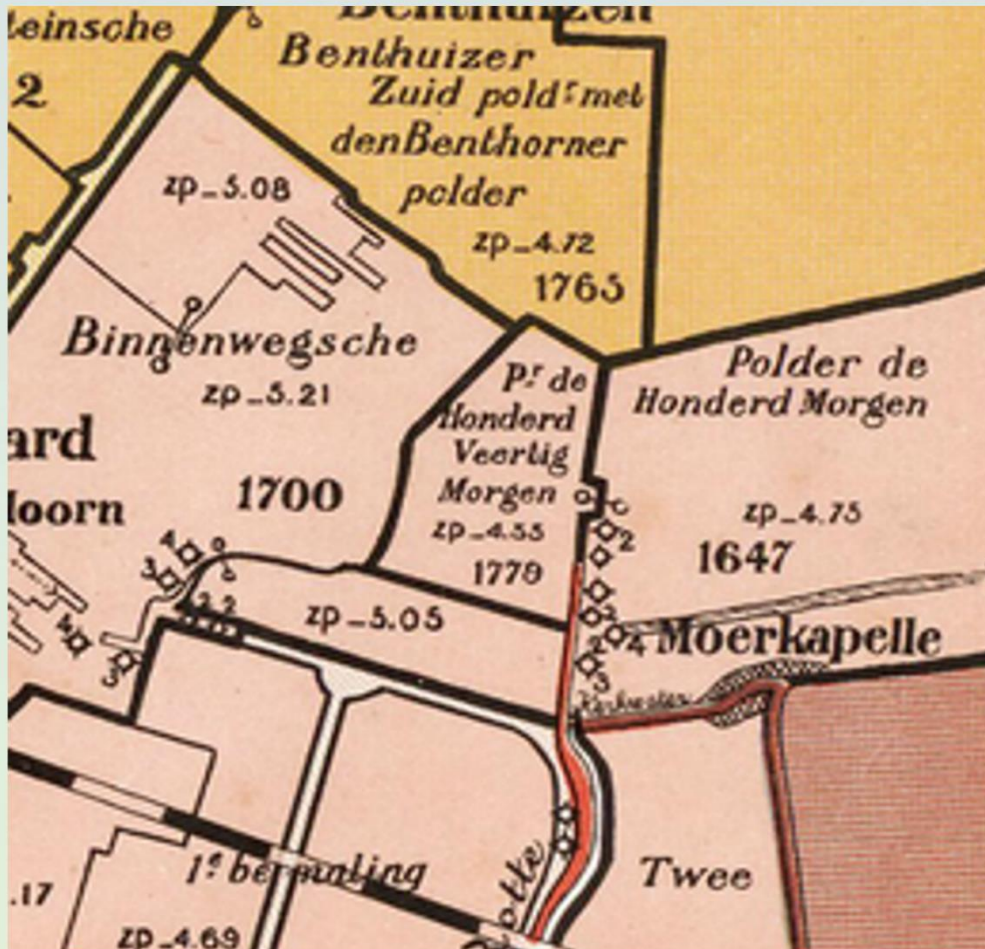
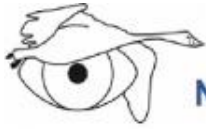

Groenblauwe Rottezoom

Natuur- en Vogelwacht Rotta

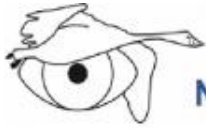
Maart 2023,
Jaap van Lien
Arend Hoogeveen

Polder 140 Morgen (vanaf de Hollevoeterbrug)

De mens maakt deel uit van de natuur, en dus is hij onderworpen aan het causale netwerk van die natuur. Niets in de natuur kan er zomaar in het wilde weg voor kiezen om een of andere handeling in gang te zetten, ook wij mensen niet. Zo iets als een rijk binnen een rijk kan niet bestaan!

Bento Spinoza,
Nederlands filosoof 1632-1677

Inhoudsopgave:

Inleiding	4
1. Geografische ligging Rottezoom	4
2. Externe verkenning en advies toekomst Rottezoom	5
- Verkenning Rotte Noord en Bentwoud (Strootman, 2020)	6
- Advies Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit Zuid-Holland	6
3. Nederland Natuurpositief	7
4. Natuurlijk kapitaal: naar waarde geschat	7
5. Natuur en recreatie in Zuid-Holland	7
6. Landschapspark De Rotte	8
7. Bentwoud	8
8. Standpunt Natuur- en Vogelwacht Rotta m.b.t. de Rottezoom	8
9. Uitgangspunten Ecologische Verbindingszones in Zuid-Holland	9
10. Basiskwaliteit natuur	10
11. Klimaatadaptatie	10
12. Type natuurgebieden	11
- Landschapspark De Rotte	11
- Bentwoud	11
- Overige gebieden	11
13. Opties voor de inrichting van de Rottezoom	11
- Bosbiotopen	12
- Waterbiotopen	13
- Akkerbiotopen	14
Geraadpleegde Bronnen	15

Inleiding

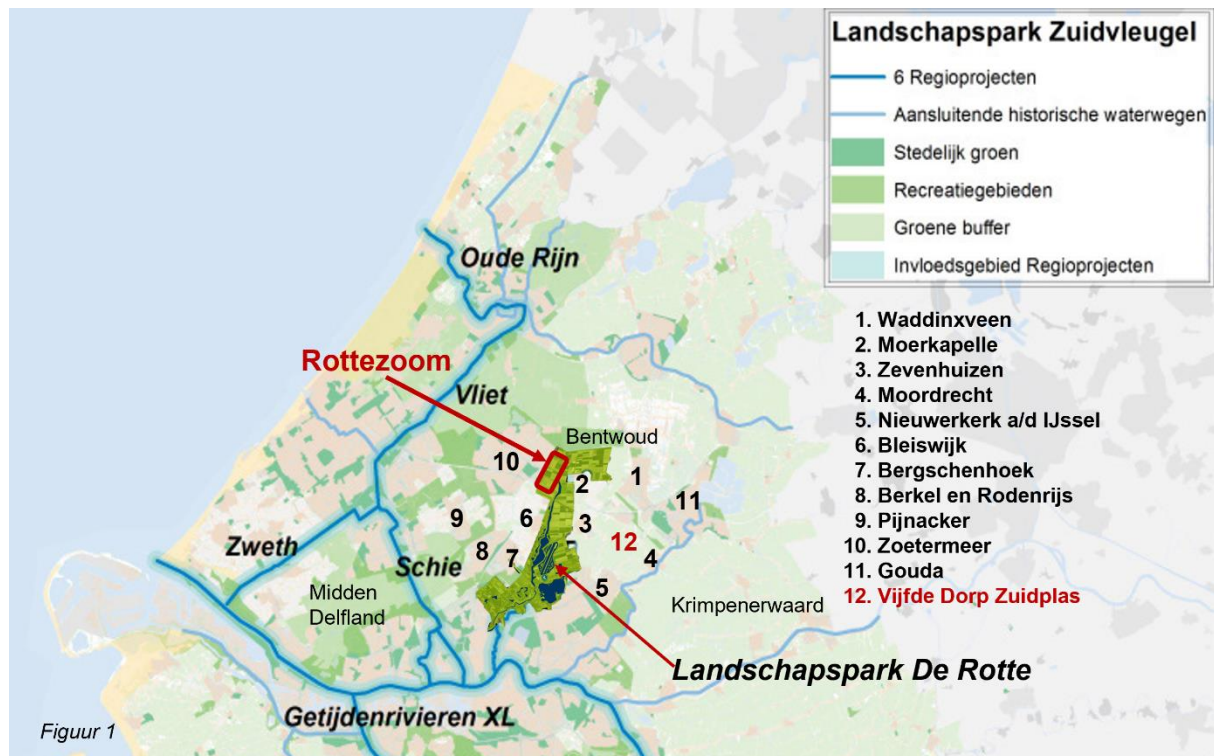
Als gevolg van de door Dura-Vermeer/KuiperCompagnons uitgevoerde verkenning naar mogelijke woningbouw in de polder 140 Morgen in Lansingerland, heeft Natuur- en Vogelwacht Rotta een standpunt ingenomen ten aanzien van de (toekomstige) bestemming van deze polder als onderdeel van de Rottezoom.

Kort samengevat komt dat standpunt er op neer, dat wij van mening zijn dat de Rottezoom het groenblauwe karakter dient te behouden en te worden versterkt als ecologische verbindingszone tussen het Landschapspark De Rotte en het Bentwoud.

In deze notitie leest u de onderbouwing van ons standpunt.

1. Geografische ligging Rottezoom

Zoals onderstaand kaartje laat zien ligt de Rottezoom in het hart van het Landschapspark Zuidvleugel in de provincie Zuid-Holland. Dit gebied wordt aan de kust begrensd door het Nationale Park Hollandse Duinen en in het oosten door de Krimpenerwaard/Nationaal Landschap Groene Hart.

De Rottezoom ligt, evenals het Landschapspark De Rotte, het Bentwoud en Krimpenerwaard, centraal in het Landschapspark Zuidvleugel binnen de Metropoolregio Den Haag Rotterdam (2,4 miljoen inwoners). De provincie Zuid-Holland werkt volgens de visie Landschapspark Zuidvleugel langs 6 waterwegen aan een aantrekkelijk stedelijk landschap. Deze regioprojecten zijn de Rotte, Schie, Vliet, Oude Rijn, Zweth en het Getijdenrivierengebied XL vanaf de Drechtsteden tot de kust.

Het doel van dit landschapspark is om de kwaliteit van de leefomgeving te verhogen voor inwoners, werknemers en bezoekers. Daarom voegen de provincie Zuid-Holland in steeds drukker steden bijvoorbeeld groen met uitnodigende routes toe. En wordt rond steden en in het rustige, open landschap de 'verrommeling' tegen gegaan.

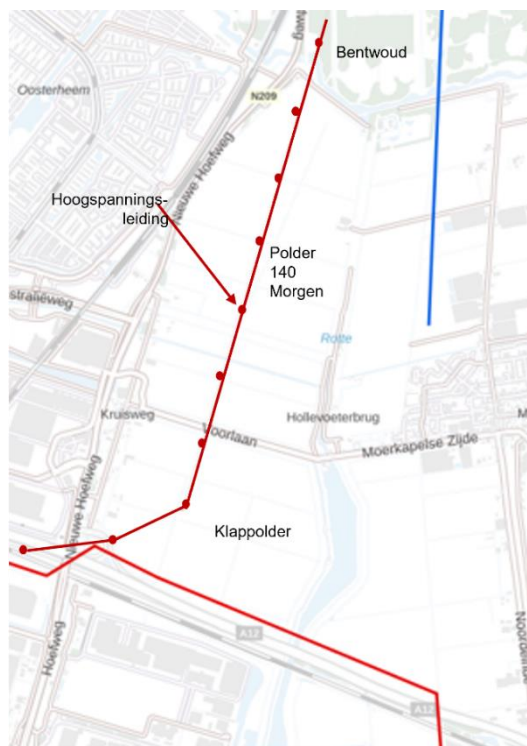

Het kaartje in figuur 1 laat ook zien dat het gebied ligt ingeklemd tussen stedelijke metropolen en dat binnen het open polderlandschap aanzienlijke bebouwingen en bedrijventerreinen zijn gesitueerd. Daar komt bij dat de gemeenten Zoetermeer, Lansingerland, Zuidplas, Waddinxveen en Gouda een forse opgave hebben om de doelstelling voor de te bouwen woningen in 2030 te halen.

De Rottezoom, zie figuur 2, wordt gevormd door de Klappolder ten noorden van de A12 en de polder 140 Morgen. De huidige (lint)bebouwing in dat gebied wordt aan de westelijke kant gevormd door het buurtschap Kruisweg. Tussen deze bebouwing en de Rotte aan de oostelijke grens vindt akkerbouw plaats van hoofdzakelijk monoculturen.

Figuur 2, plangebied Rottezoom binnen de rode lijnen

Figuur 3, hoogspanningsleiding door de Rottezoom

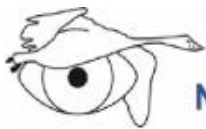
Van belang is te weten dat noord/zuid over de gehele lengte van de betreffende polders een hoogspanningsleiding loopt, zie figuur 3. Onder en binnen 50 meter aan weerszijden van deze leiding mag niet worden gebouwd.

Voor nu heeft de polder 140 Morgen een agrarische bestemming. En voor de lange termijn is de koers een 'open en groen karakter' met mogelijk 'recreatieve mogelijkheden', schrijft het college van B en W Lansingerland.

2. Externe verkenning en advies toekomst Rottezoom

In de loop der jaren is er veel geschreven over de toekomstige ontwikkeling en inrichting van het Rottezoomgebied, te veel om op te noemen. De provincie Zuid-Holland is verantwoordelijk voor de natuur en is vooral op zoek naar realistische en bruikbare adviezen. Een tweetal recente publicaties is interessant om in de overwegingen hoe wij als Rotta het gebied zien, mee te nemen.

In de eerste plaats is dat de in 2020 - in opdracht van de provincie Zuid-Holland – door *Strootman Landschapsarchitecten* uitgevoerde **Verkenning Rotte Noord en Bentwoud**, en het in 2022 onafhankelijk uitgevoerde onderzoek en advies **AANDACHT GEVRAAGD - Adviesbrief inzake de uitwerking**

van een landschapspark aan de Rotte. van de *Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit Zuid-Holland (PARK)*. Hieronder de eind-aanbevelingen en -adviezen van deze organisaties.

Verkenning Rotte Noord en Bentwoud (Strootman, 2020)

- 1.** Borg het landschap. Hier geen energielandschap, geen corridor A12 ontwikkelingen, geen woningbouw. Met stip op nummer één staat de dringende aanbeveling om het landschap te borgen. Dit vraagt om bestuurlijke urgentie. Dat vraagt er bovendien om niet alleen ambities te benoemen die men wil bereiken, maar vooral ook duidelijk en met juridisch-ruimtelijke instrumentarium vast te leggen wat men niet wil.
- 2.** Breng de harde en zachte waarden met elkaar in balans. Zet in op een integrale benadering. De oproep om in te zetten op een integrale benadering is misschien een open deur en toch is het belangrijk om dit te blijven benadrukken.
- 3.** Zet in op gecoördineerd gezamenlijk eigenaarschap. Ontwikkel gezamenlijk een breed gedragen visie. De veelheid aan bestuurlijke constructen voor het gebied Rotte Noord en het Bentwoud maken de kans dat het gebied tussen het wal en het schip valt en er – ondanks gezamenlijke ambities – op de ene plek toch ontwikkelingen plaatsvinden die schuren met ontwikkelingen op een andere is groot.
- 4.** Investeer in recreatieve routes. Verken gezamenlijk hoe het gebied recreatief beter ontsloten kan worden en waar kansen liggen voor vergroening en het ruimtelijk landschappelijk aantrekkelijker maken van deze routes, maar waarin ook een rendabele, veilige en efficiënte bedrijfsvoering mogelijk is. Dit betekent onder andere dat recreatief verkeer gescheiden wordt van landbouwverkeer en dat akkers niet toegankelijk zijn voor bezoekers. Het recreatief beter verbinden van de bron van de Rotte met het Bentwoud is een speerpunt.
- 5.** Benut belangrijke schakelgebieden, zet in op robuuste ecologische en recreatieve verbindingen tussen die gebieden en tussen die gebieden en steden en dorpen Het Bentwoud is een gebied met veel potentie, maar waarvan de potentie nog niet ten volle wordt benut, omdat het bos onvoldoende recreatief ontsloten en verbonden is. De recreatiegebieden aan weerszijden van de Rotte zijn recreatief goed bereikbaar en worden ook druk bezocht, maar zijn onvoldoende verbonden met andere recreatiegebieden, zoals het Bentwoud, waardoor er weinig spreiding is en de recreatiedruk daardoor heel hoog is. Verbind deze recreatiegebieden zowel ecologisch als recreatief met elkaar.
- 6.** Zet in op een gebiedsaanpak landbouw, start met een brede verkenning. De landbouw is een belangrijke pijler in dit gebied. De agrarische bedrijven in het gebied zijn toekomstbestendig, het gaat hier bovendien om goede akkerbouwgrond. Tegelijkertijd liggen er wel verschillende opgaven, deels door beleid ingezet (kringlooplandbouw, vergroeningsopgaven, terugbrengen gebruik chemische middelen), maar deels ook locatiespecifiek (meer water vasthouden, waterpeilverhoging).

Advies Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit Zuid-Holland (PARK, 2022)

De overwegingen in dit advies zijn vertaald in zes punten; drie hoofdpunten aangevuld met drie concrete aanbevelingen:

- 1.** Wees actiever in het neerzetten van dit gebied als deel van Landschapspark Zuidvleugel, met een duidelijke agenda wat dat betekent. Benoem het landschapspark De Rotte als een essentiële schakel tussen Groene Hart en hartje Rotterdam. Begrens het landschapspark en geef dat een robuust fundament in het ruimtelijk beleid, zodat verdere versnippering voorkomen wordt.
- 2.** Spreek uit dat grootschalig agrarisch gebruik, mits duurzaam, toekomst heeft in de kleipolders tussen Zevenhuizen en Hazerswoude.
- 3.** Actualiseer welke partijen hier aan tafel moeten zitten en breng ze samen. Stel de partijen, en met

name ook de agrarische vereniging, in staat om tot een aansprekend beeld te komen hoe grootschalig agrarisch gebruik en recreatie kunnen samengaan.

4. Onderzoek hoe dat de barrière met de A12 en de naastliggende spoorlijn opgeheven kan worden.
5. Neem het voortouw om ontwikkelingen in aanpalende gebieden beter te verbinden met de Rottezone, met name door de Groene Schakel in de Zuidplaspolder hoger op de agenda te zetten.
6. Stel vanuit het Landschapspark Zuidvleugel een supervisieteam in om de kwaliteit te bewaken bij de uitwerking en uitvoering van het plan voor Landschapspark De Rotte van Bentwoud tot centrum Rotterdam inclusief de aansluiting van de Groene Schakel.

3. Nederland Natuurpositief

Het ministerie van LNV en de gezamenlijke provincies pleiten in een Ambitiedocument (2019) voor een gezamenlijke aanpak in natuurbeleid met een aanpak via 4 V's: **Versterken** en **Verbeteren** waar het werkt, **Verbreden** en **Verbinden** waar het beter moet. De provincies gaan deze aanpak intensiveren. Door bijvoorbeeld nieuwe instrumentarium in te zetten om zogenaamde sleutelhectares te verwerven, houden we tempo met de inrichting van natuurgebieden.

4. Natuurlijk kapitaal: naar waarde geschat

Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft in 2016 een rapport uitgebracht over de waarde en het duurzaam benutten van natuur, samengevat in de metafoor van 'natuurlijk kapitaal'. Natuur is van grote waarde omdat ze allerlei (ecosysteem)diensten levert aan de mens. Ondernemers zien kansen om daarmee de leveringszekerheid van grondstoffen veilig te stellen of – in maatschappelijke zin – hun 'license to produce' te versterken. Voor partijen die zijn betrokken bij de ontwikkeling van een gebied helpt het concept om samen te werken en combinaties van functies handen en voeten te geven, zoals het vergroten van de waterveiligheid met behulp van natuurontwikkeling.

5. Natuur en recreatie in Zuid-Holland

De provincie Zuid-Holland beschikt verreweg over het minste groen per inwoner. Dit is de enige Nederlandse provincie waar de oppervlakte groen per persoon zelfs kleiner is dan de oppervlakte woongebied. In Zuid-Holland is 19.604 hectare grond ingericht als beheerde natuur, het aantal inwoners in Zuid-Holland is 3,7 miljoen. Dat betekent dat per inwoner slechts 53m² beheerd natuurgebied beschikbaar is! Landelijk is dat gemiddeld 281 m², terwijl de provincie Drenthe de lijst aanvoert met 1.086 m² natuur per inwoner (cijfers provincie Zuid-Holland 2019).

Het *Recreatieperspectief Zuid-Holland 2030 - Hoe houden we Zuid-Holland aantrekkelijk en beweegvriendelijk?* (januari 2023, Provincie Zuid-Holland) ambieert een aantrekkelijke en toegankelijke omgeving met daarin gelegen recreatieve bestemmingen en routes voor iedereen. Dit omdat buiten zijn, bewegen en elkaar ontmoeten goed en gezond is en bijdraagt aan het geluk van mensen.

Rode draden in het *Recreatieperspectief Zuid-Holland 2030* zijn onder andere a) verbind gebieden ten behoeve van recreatieve kwaliteit en natuurbeleving; b) vermijd conflicten tussen gebruikers e.a. functies op verbindingen; c) zorg voor balans tussen natuur en recreatie door via goede verbindingen recreanten naar geschikte recreatieruimtes te leiden en weg te houden van kwetsbare natuur; d) realiseer bestaande plannen voor verbinding, zoals Landschapspark Zuidvleugel en ecologische verbindingzones, inclusief het benutten van kansen voor recreatieve verbindingen en natuurbeleving.

6. Landschapspark De Rotte

Het Ontwikkelplan Landschapspark De Rotte (april 2021) van het Recreatieschap Rottemeren maakt onderscheid tussen het beheergebied (onder direct beheer van het Recreatieschap) en het werkingsgebied dat onder direct beheer van de betreffende gemeente valt. Het noordelijk werkingsgebied in het Ontwikkelplan omvat onder meer de Tweemanspolder en de polder Wilde Venen (gemeente Zuidplas) en de Klappolder (t.n.v. de A12) en de polder 140 Morgen (gemeente Lansingerland).

Het Recreatieschap gaat er – op basis van de externe verkenning (zie hoofdstuk 2) – vanuit dat een belangrijk deel van dit noordelijk werkingsgebied overwegend agrarisch zal blijven, het is echter aan Zuidplas en Lansingerland welke bestemming voor deze gebieden in de betreffende bestemmings-/omgevingsplannen – nu agrarisch – in de toekomst zullen krijgen.

Het Ontwikkelplan heeft expliciet de ambitie om natuurgebieden met elkaar te verbinden door bijvoorbeeld aaneengesloten bos te maken, door akkernatuur te verbeteren en natte natuurverbindingen met het Bentwoud te realiseren. De provincie Zuid-Holland doet momenteel onderzoek hiertoe.

7. Bentwoud

Het Bentwoud is in de periode 2000-2017 aangelegd. Er zijn zo'n 2,5 miljoen bomen en struiken geplant. Het is een uniek natuur- en recreatiegebied van ruim 800 hectare en het grootste aaneengesloten bosgebied in de Randstad. Op de voormalige akkers van het Bentwoud ontwikkelt zich een gevarieerd landschap: bos, struiken, grasland vol bloemen, watergangen, moerassen en open ruimten wisselen elkaar af. In het bos vind je veel verschillende soorten bomen en struiken, niet in strakke bosvakken, maar speels door elkaar, waardoor het bos heel natuurlijk voelt. Veel sloten in het gebied hebben een natuurvriendelijke oever. Dat trekt weer verschillende vogels, vissen, insecten en planten. Hoewel het bos nog volop in ontwikkeling is, zijn er nu al vele bijzondere vogels, vlinders en planten te vinden.

De Vereniging Vrienden van het Bentwoud (VVB) en het Gebruikersplatform Bentwoud (GPB) hebben, als reactie op het door Urban Synergy gepubliceerde *Ontwikkelperspectief Bentwoud* (juli 2022, zie ook hfdstk 10.2), ieder een eigen visie/advies gepubliceerd over het toekomstperspectief van het Bentwoud. Wat hierbij opvalt dat beide stakeholders benadrukken dat rust en natuurbeleving de essentie van het Bentwoud is en dat ecologische verbindingzones moeten worden aangelegd met andere dichtbijgelegen natuurgebieden (Gouwe Bos, Voorofsche polder en de Rottemeren).

8. Standpunt Natuur- en Vogelwacht Rotta met betrekking tot de Rottezoom

Zoals uit voorgaande hoofdstukken blijkt zijn zowel overheden (rijk, provincie en gemeenten) als mede betrokken en ter zake kundige advies- en beheerorganisaties de mening toegedaan dat meer robuuste natuur en biodiversiteit in de provincie Zuid-Holland - en meer specifiek in het Landschapspark Zuidvleugel - nodig is. Daarbij pleit nagenoeg iedere organisatie voor meer verbindingen tussen bestaande natuur- en recreatiegebieden.

De Rottezoom ligt tussen het Landschapspark De Rotte en het Bentwoud en leent zich er bij uitstek voor om deze beschermde recreatie-/natuurgebieden ecologisch met elkaar te verbinden. Het is evident dat het nu (nog) groenblauwe (landbouw)karakter en aanzien ook in de toekomst behouden blijft en waar mogelijk ecologisch wordt versterkt. Met andere woorden, duurzaamheid en biodiversiteit dienen maximaal te worden gefaciliteerd. Woningen en/of bedrijfsterreinen in de Klappolder ten noorden van A12 en in de polder 140 Morgen passen daar naar de mening van Natuur- en Vogelwacht Rotta niet in.

Daarnaast is Natuur- en Vogelwacht Rotta van mening dat de mogelijkheden voor natuurbeleving en recreatie in blauwgroene gebieden 'dicht bij huis' voor de inwoners in en om het Landschapspark Zuidvleugel onder druk staan.

Natuur- en Vogelwacht Rotta staat dan ook op standpunt dat de Rottezoom als ecologische verbindingzone (EVZ) tussen het Landschapspark De Rotte en het Bentwoud dient te worden ingericht. Dat zou betekenen dat er biotopen moeten worden aangelegd voor specifieke in die gebieden voorkomende doelsoorten en dat daarbinnen een infrastructuur dient te worden gerealiseerd om extensieve recreatie, zoals wandelen, fietsen, paardrijden en motorloos varen mogelijk te maken.

In de volgende hoofdstukken de uitgangspunten en onderbouwingen voor de inrichting van een effectieve ecologische verbindingzone in de Rottezoom, zoals Natuur- en Vogelwacht die voor ogen heeft.

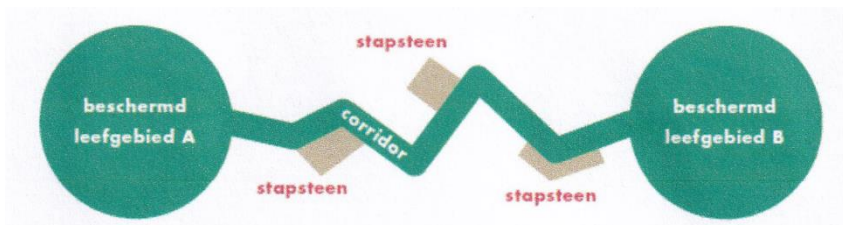
9. Uitgangspunten Ecologische Verbindingszones in Zuid-Holland

De provincie Zuid-Holland (PZH) hanteert bij het inrichten van ecologische verbindingen een aantal uitgangspunten, zoals vermeld in de nota (*Herziene*) *Nota Ecologische Verbindingen in de provincie Zuid-Holland* (Kenmerk: 20160402/rap01, d.d. 28 aug. 2017), die is opgesteld door het bureau ATKB.

Ecologische verbindingen in Zuid-Holland bestaan uit een langgerekte corridor (vaak langs een watergang) aangevuld met grote en kleine stapstenen. De ambitie is dat overal tussen de stapstenen een corridor aanwezig is. De stapstenen zijn van voldoende kwaliteit om te fungeren als foerageer- en/of voorplantingsgebied.

In de corridor gaat het primair om verspreiding en is de aanwezigheid van bepaalde structurelementen (natuurlijke oevers, houtwallen) belangrijk. Bij het ontwerp van een ecologische verbinding wordt eerst bekeken welk type natuurgebied met elkaar verbonden moet worden (moeras, heide, duinen) en welke beheertypen daar aanwezig zijn. Op basis hiervan worden doelsoorten gekozen. De eisen van deze soorten bepalen de inrichting. Om zo veel mogelijk soorten te bedienen bestaat een ecologische verbinding vaak uit een schakering van meerdere beheertypen.

In een corridor-verbinding zijn de stapstenen en leefgebieden verbonden door een dispersie-corridor. Omdat in een dispersie-corridor geen voortplanting hoeft plaats te vinden, hoeft de kwaliteit niet het niveau van de natuurdoeltypen in de leefgebieden en stapstenen te halen. De stapstenen moeten echter wel van voldoende kwaliteit zijn voor voortplanting.

Figuur 4, Schematische weergave dispersie-corridor

Dit type verbinding is geschikt voor alle doelsoort(groepen); voor soort(groep)en met een lage mobiliteit (zoals amfibieën en kleine grondgebonden zoogdieren) is dit tevens de enige geschikte manier.

Icoonsoorten

De provincie Zuid-Holland hecht veel waarde aan de natuur en doet er ook alles aan om deze natuur te versterken, zodat wij er nu én in de toekomst van kunnen blijven genieten. Sommige dieren en plantensoorten zijn echt kenmerkend voor Zuid-Holland. Om te zorgen dat Zuid-Holland zoveel mogelijk soorten houdt, kiezen wij voor zogenaamde “icoonsoorten”. Als het leefgebied van de icoonsoorten op orde is dan gaat het goed met de Zuid-Hollandse natuur. Zij zijn een graadmeter daarvoor. Veel soorten profiteren namelijk mee van de maatregelen die wij treffen voor de icoonsoorten. Zuid-Holland heeft 40 icoonsoorten aangewezen, zie bijlage 2.

10. Basiskwaliteit natuur

In het rapport *Natuurinclusief Nederland – Natuur overal en voor iedereen* (maart 2022) van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) wordt ervoor gepleit dat het (overheids)beleid zich moet richten op **ál** het groen in ons land, dus zowel op de natuur in beschermde gebieden als daarbuiten. Het concept ‘basiskwaliteit natuur’ biedt een goed houvast om per gebied een gewenst minimum kwaliteitsniveau te bepalen, zowel voor de natuur zelf als voor de belevingswaarde daarvan.

Aan de hand van een brede (ecologische) analyse kan worden bepaald aan welke ‘knoppen’ moet worden gedraaid, oftewel: welke condities in het gebied aandacht vereisen. Drie typen condities bepalen in grote mate of de biodiversiteit in een gebied kan verbeteren:

1. De milieumomstandigheden (waterstanden en de kwaliteit van bodem en water).
2. De inrichting (zoals verkaveling en landschapselementen, weg- en waterinfrastructuur en recreatieve voorzieningen).
3. Het gebruik en beheer (zoals intensiteit van het landgebruik en type beheer).

10

De waarde van natuur omvat echter meer dan alleen biodiversiteit. Ook cultuurhistorie en belevingswaarde zijn voor mensen verbonden met de natuur: wat is de plaatselijke cultuurhistorie, hoe wordt in het gebied de natuur beleefd door bewoners en bezoekers? Gegevens hierover zullen naast de ecologische analyse van het gebied worden gelegd om tot een integrale afweging te komen om de natuurkwaliteit als geheel voor iedereen te verbeteren.

Maatwerk per type landschap en type gebruik

De drie condities als minimumvereisten voor basiskwaliteit natuur verschillen per gebied. De aanwezige biotische en abiotische condities in een gebied beïnvloeden de plant- en diersoorten en de ecosystemen ter plaatse. Met andere woorden: wat een ‘algemene soort’ is verschilt per type landschap en per type gebruik.

Uitgangspunt bij de realisatie van basiskwaliteit natuur is dat gebruikers en bewoners van een gebied deelnemen aan het proces waarin de ambitie wordt vastgesteld. Ze brengen kennis over het gebied in. Betrokkenheid versterkt bovendien het draagvlak voor natuur en het natuurbeleid.

11. Klimaatadaptatie

In Nederland zullen de effecten van klimaatverandering naar verwachting significant zijn. Nederland heeft (op korte termijn, bij matige klimaatverandering) de middelen en kennis om zich aan te passen aan de effecten zoals temperatuurstijging, droogte, meer extreme neerslag en wateroverlast, smog/fijnstof. De toename van de kans op wateroverlast en overstroming vergt gericht adaptatiebeleid. Gemeenten, waterschappen en provincies zijn zich in toenemende mate bewust van de uitdagingen en mogelijkheden, en nemen waar nodig steeds meer klimaatadaptatieve maatregelen.

12. Type natuurgebieden

Het eerste uitgangspunt van de PZH is dat wordt bekeken welke typen natuurgebied met elkaar verbonden moeten worden en welke beheertypen er aanwezig zijn. Het betreft hier primair de natuur/biodiversiteit in het Landschapspark De Rotte en in het Bentwoud.

Landschapspark De Rotte

In Hoofdstuk 8 in Deel II van het Ontwikkelplan Landschapspark De Rotte zijn de geambieerde biotopen en doelsoorten voor het Landschapspark De Rotte beschreven ten aanzien van de bosgebieden, natte natuur en akkernatuur. Zie voor een volledig overzicht bijlage 1. Deze opsomming is ook in hoofdstuk 13 als vertrekpunt gehanteerd bij de optionele invullingen van de Rottezoom.

Bentwoud

In 2009 is er in opdracht van de Dienst Landelijke Gebieden het omvangrijke rapport *Ecologische Visie Bentwoud* van Buiting Advies uit Dieren gepubliceerd. Hierin zijn onder andere de ecologische inrichtingsprincipes van verschillende biotopen en soorten beschreven, alsook hoe het beheer vorm dient te krijgen. Op hoofdlijnen komen die voor een aanzienlijk deel, behalve specifieke akkernatuur (wel in de aangrenzende polder De Wilde Venen), overeen met die van het Landschapspark De Rotte.

In opdracht van de Provincie Zuid-Holland en Staatsbosbeheer heeft het adviesbureau *Urban Synergy* in juli 2022 een ontwikkelperspectief gepubliceerd voor het Bentwoud. Hierin staat ten aanzien van natuurbeleving dat de bijzondere natuur voornamelijk zit in het deel ten oosten van de HSL. Hierin vormt de natte natuur langs de brede watergang aan de zuidkant een bijzonder habitat voor bijvoorbeeld de roerdomp. Tegelijkertijd neemt naar het oosten van het Bentwoud de natuurwaarde toe. De horstenstructuur met mantel-zoom principe draagt hier bij aan een hoge biodiversiteit.

In het Bentwoud komen 5 bijzondere diersoorten -de Bent-five - voor: boomarter, blauwborst, roerdomp, otter en ree. Iedere diersoort staat voor een karakteristiek leefgebied dat overeenkomt met de natuurtypen die het Bentwoud in de toekomst kenmerkt: een afwisselend recreatief landschap met bos, horsten, open velden, rietland, moeras en water.

Overige gebieden

Hoewel niet direct betrekking op dit gebied, zijn ook de doelsoorten van aangrenzende verbindingzones en groenblauwe gebieden relevant om mee te nemen in de gedachtenvorming over de Rottezoom. Zo is de Groenzoom onderverdeeld in zes verschillende natuurtypen: moeras, bloemrijke dijk, kruiden- en faunarijk grasland, glanshaverhooiland, vochtig hooiland en vochtig weidevogelgrasland. In deze gebieden bekijkt de beheercombinatie de ontwikkeling van de vegetatie als geheel en brengt zij in beeld welke soorten aanwezig zijn. De andere vier natuurtypen hebben elk hun eigen doelsoorten.

In bijlage 1 zijn de *Bent-five* van het Bentwoud en de *Big Five+* van de Groenzoom op een rijtje gezet, alsook de *Small Five van Delfland* en de benoemde doelsoorten in de Krimpenerwaard/Wester-gouwe.

13. Opties voor de inrichting van de Rottezoom

Ervan uitgaande dat de Rottezoom in de toekomst niet zal worden bebouwd en een open groenblauw karakter en aanzien zal houden, wat zijn dan de opties om deze polder zo functioneel mogelijk in te richten als ecologische verbindingzone tussen het Landschapspark De Rotte en het Bentwoud. En waarbij natuur(beleving), recreatie en landbouw in onderlinge balans kansen krijgen.

Conform het natuurbeleid van de provincie Zuid-Holland is het uitgangspunt een langgerekte corridor langs een watergang aangevuld met grote en kleine stapstenen. De ambitie is dat overal tussen de stapstenen een corridor aanwezig is. De stapstenen zijn van voldoende kwaliteit om te fungeren als foerageer- en/of voorplantingsgebied.

Het vertrekpunt is de in Hoofdstuk 8 in Deel II van het Ontwikkelplan Landschapspark De Rotte beschreven biotopen en doelsoorten.

Bosbiotopen:

kern, mantel en zoom, open plekken (boskamers/weides)

Ambities natuurkwaliteit:

egel, nachtegaal (provinciale iconsoorten); fitis, koekoek, spotvogel, wielewaal, eikenpage, landkaartje, oranjetipje, bosanemoon, pinksterbloem, zomereik, rosse woelmuis (selectie provinciale Begeleidende Soorten met een bedreigde status en/of karakteristiek voor het gebied).

Optionele invullingen/stapstenen:

Bosperceel met rijke variatie

Nieuwe bosaanplanten naar een gezonde bosopbouw met kern, mantel, zoom en open plekken. Het realiseren van een duidelijke zonering met drukkere randzones en stille kernen voor de meer kwetsbare en verstoring gevoelige soorten is een pré. Een volwassen bos bestaat uit een brede variëteit aan boomsoorten in verschillende hoogtes en leeftijden. Ten behoeve van de ecologische functie van de Rottezoom zijn es, els, populier, diverse soorten wilg in de kern en al dan niet besdragende struiken in de mantel en zoom van belang.

Gedenkbos

Een gedenkbos is een bos in wording. Het is openbaar en is te allen tijden voor iedereen toegankelijk. Welke bomen kunnen worden geplant door degenen die iemand willen gedenken of een bijzondere gebeurtenis willen markeren, wordt – mede afhankelijk van de grondsoort en het landschap - tevoren vastgelegd. Voor het planten van een boom wordt een vergoeding betaald. Voordeel van een gedenkbos is, dat er op organische wijze verschil in soorten, hoogte en leeftijd ontstaat.

Voedselbos/eetbare bostuin

Een voedselbos is een vorm van boslandbouw, gekenmerkt door onderhoudsarme, duurzame, plantaardige voedselproductie op basis van bosecosystemen, waarbij fruit- en notenbomen, struiken, kruiden, wijnstokken en meerjarige groenten geïntegreerd worden en waarvan de opbrengsten direct nuttig zijn voor de mens. Een voedselbos bestaat uit meerdere lagen: (lage) boomlaag, struiklaag, kruidlaag, schimmellaag, bodembedekker en verticale laag (klimmers).

Natuurbegraafplaats

Een natuurbegraafplaats is een deel van een natuurgebied waar mensen worden begraven. Het is in de eerste plaats een natuurgebied, maar dan één die een bijzondere extra functie heeft. Een natuurbegraafplaats ziet eruit als een gewoon natuurgebied, de graven gaan op in de natuur. Er zijn geen grafstenen en de graven worden niet gemarkeerd. De graven kunnen tijdelijk herkenbaar zijn aan liggende boomschijven met de naam van de overledene daarop. Een natuurbegraafplaats is net als het natuurgebied toegankelijk van zonsopgang tot zonsondergang.

Waterbiotopen:

open water, rietlanden, (vochtige) weilanden, poelen, moerasgebieden, moerasbosjes, rietoevers, bloemrijk veenmosrietland, natuuroevers.

Ambities natuurkwaliteit:

meervleermuis, roerdomp, grutto, blauwborst, bittervoorn, rietorchis, (provinciale icoonsoorten); meerkikker/bastaardkikker, bruine kiekendief, Cetti's zanger, dodaars, grote karekiet, krooneend, porseleinhoen, tafeleend, woudaapje, glassnijder, platte schijfhoren, dotterbloem, kranwieren (groep), moerasspirea, kroeskarper, laatvlieger, waterspitsmuis (selectie provinciale Begeleidende Soorten met een bedreigde status en/of karakteristiek voor het gebied).

Optionele invullingen/stapstenen:

Watergang

Als verbindende rode lijn is een robuuste watergang met natuurvriendelijke oevers de basis in de EVZ. Een natuurvriendelijke oever heeft een geleidelijke overgang van water naar land. Die krijg je door het landinwaarts afgraven van een talud. Op de drassige bodem en in het ondiepe water groeien veel oeverplanten en onderwaterplanten. Voor vissen, vogels, amfibieën, kikkers, padden, insecten en kleine zoogdieren is zo'n oever een belangrijke plek. Daarom kun je een natuurvriendelijke oever niet achter een dichte beschoeiing aanleggen. Maar wel achter een onderwaterbeschoeiing, omdat wateruitwisseling dan mogelijk blijft.

Plas-drasgebied

Plas-dras is de aanduiding voor (meestal) grasland waar de waterstand nagenoeg gelijk is aan die van het maaiveld. In natte periodes ziet het eruit als een watervlakte, in droge perioden als grasland. De natte periodes zijn relatief kort, zodat het gras zich wel kan ontwikkelen. Plas-dras is ideaal voor weidevogels als de grutto. Doordat de bodem zacht is (tegen het modderige aan), kunnen de vogels er voedsel als bijvoorbeeld wormen vinden zonder dat ze gestoord worden door predatoren, voor wie het natte gebied nagenoeg ontoegankelijk is.

(Veen)moeras/Broekbos

Een (veen)moeras is een type drasland, dat wordt gedomineerd door kruidachtige in plaats van houtachtige plantensoorten en waar veen wordt gevormd, een afzetting van dood plantmateriaal, vaak mossen en dan hoofdzakelijk veenmosses. Het is een overgangsgebied tussen water en land en wordt gekenmerkt door een hoge waterstand (boven het maaiveld en een goed ontwikkelde kruidlaag met vooral veel helofyten. Een broekbos is een specifiek type moeras, waarin de boomlaag beter is ontwikkeld dan de kruidlaag. Broek' betekent laag gelegen moerassig land. Het grootste gedeelte van het jaar staat de waterspiegel tot op of boven het maaiveld. Elzen en berken vormen hierbij de boomlaag.

Paddenpoel

Een paddenpoel ofwel amfibieënpoel is een kleine poel die plaatselijk minimaal één meter diep is en een flauw aflopende noordoever heeft zodat de zonnewarmte daar al vroeg in het voorjaar zorgt voor een aangename temperatuur. Een paddenpoel mag niet in verbinding staan met water waarin vis leeft, de larven (kikkervisjes) worden dan opgegeten door de vissen. Bomen en struiken zijn direct rond een poel niet gewenst; Een gevarieerde kruidlaag rond het water met nectarplanten is belangrijk omdat ze insecten aantrekt die als voedsel kunnen dienen voor de amfibieën.

Zoetwaterbuffer

Door klimaatverandering krijgen we vaker te maken met het risico op droogte. Het wordt warmer, er valt periodiek minder regen en er stroomt vaker minder water via de rivieren Nederland binnen. De

huidige zoetwaterstrategie is hierdoor op de lange termijn niet houdbaar. Om die reden dienen waterbeheerders het beschikbare water efficiënter vast te houden. In de Rottezoom zou hiertoe ruimte gereserveerd kunnen worden in de vorm van een zoetwaterbekken. Een dergelijke voorziening kan bij een juiste inrichting en beheer van ecologische betekenis zijn voor diverse soorten.

Akkerbiotopen:

landbouwgewassen, bosjes, houtwallen, ingezaaide meerjarige akkerranden, zandwegen.

Ambities natuurkwaliteit:

kleine zwaan, patrijs, steenuil, rugstreeppad, argusvlinder (provinciale iconsoorten); boerenwaluw, gele kwikstaart, goudplevier, graspieper, huiswaluw, kievit, kwartel, ransuil, ringmus, scholekster, torenvalk, veldleeuwerik, bruin blauwtje, hooibeestje, kleine vuurvlinder, aardaker, akkerandorn, heeblaadjes, rode klaver, kustsprinkhaan, veenmol, dwergmuis, hermelijn, wezel (selectie provinciale Begeleidende Soorten met een bedreigde status en/of karakteristiek voor het gebied). Daarnaast een zo hoog mogelijke diversiteit aan insecten (tientallen soorten, o.a. de groepen zweefvliegen, gaasvliegen, sluipwespen, lieveheersbeestjes, loopkevers, soldaatjes, kortschildkevers en roofwanten).

Optionele invullingen/stapstenen:

Kruidenrijke akkerranden

In kruidenrijke akkerranden wordt geen gewas geteeld. Ze zijn ingezaaid met een mengsel van grassen, kruiden en granen. Ze worden niet bemest en niet bespoten. Akkerranden brengen het mozaïekpatroon terug in het cultuurlandschap en zijn positief voor akkervogels. Vanwege de geringere bodemverstoring en de grotere bufferwerking boeken brede, meerjarige akkerranden meer natuurre-sultaat dan smalle, eenjarige randen.

Bloemrijk grasland

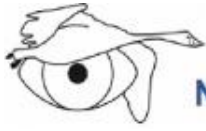
In een bloemrijk grasland komen diverse grassen, bloemen en kruiden – van zaden van inheemse afkomst - voor. De ontwikkeling ervan heeft tijd nodig en valt of staat met het beheer ervan. Hiermee wordt het leefmilieu van veel soorten insecten en fauna die daar weer afhankelijk van zijn zoals veel soorten vogels, reptielen en amfibieën verrijkt. Inmiddels is steeds meer geaccepteerd dat de beleving van het landschap voor de mens veel aantrekkelijker wordt met meer kruiden en wilde bloemen.

Kringlooplandbouw

Kringlooplandbouw houdt in dat agrarische biomassa en de daarin opgeslagen voedingsstoffen vastgehouden worden in het voedselsysteem. Door zuiniger om te gaan met schaarse grondstoffen en minder biomassa te verspillen, hoeven minder voedingsstoffen van elders te worden aangevoerd in de vorm van bijvoorbeeld kunstmest. De beschikbaarheid van circulaire grondstoffen bepaalt daarmee de productiecapaciteit en de mogelijkheden voor consumptie die daaruit voortvloeien.

Strokenteelt

Bij strokenteelt worden, in tegenstelling tot monocultuur, meerdere gewassen in stroken (ca. 3 meter breed) naast elkaar geteeld. De diversiteit aan gewassen gaat hiermee omhoog, wat bijdraagt aan een toename van in onder- en bovengrondse diversiteit aan gewas-specifieke soorten. Doordat er afwisseling is in gewassoorten, kunnen ziekten en plagen zich bovendien minder snel verspreiden, waardoor er minder gewas-beschermende middelen nodig zijn. Afwisseling in stroken kan door middel van compleet verschillende gewassen, maar ook met verschillende variëteiten binnen gewassen, bloemstroken of groenbemesters. Goede combinaties van gewassen zijn bijvoorbeeld uien met

wortelen en tarwe met erwten. Strokenteelt is in Nederland nog vrij nieuw en het onderzoek ernaar is schaars.

Permacultuur

Permacultuur is gericht op voedselvoorziening, verbeteren van de waterhuishouding, het herstellen van door de mens beschadigde landschappen en het creëren van een veerkrachtig systeem, dat onder andere bescherming biedt tegen mogelijk negatieve invloeden van de natuur. Het betekent samenwerken met de natuur, niet alleen het groene of alleen het economische, maar het geheel in samenhang bekijken en zo een onderdeel van de oplossing worden in plaats van een deel van het probleem.

Specifiek is de bewerking en verbetering van de grond. De bodemstructuur en bodemleven worden zoveel mogelijk intact gelaten, hetgeen betekent dat de grond niet wordt gekeerd. Dit in tegenstelling tot de conventionele methode waar bij het jaarlijks spitten en ploegen de bodem losmaakt en doorwoelt, waarmee veel bodemleven wordt vernietigd.

Een typisch permacultuur-gebruik is *mulchen*: het bedekken van de zwarte grond met organisch materiaal. Door de grond te bedekken met materiaal als bladeren, stro, dode plantenresten, zaagsel, etc. kan er geen licht bij de grond komen waardoor onkruid minder snel ontspruit en minder snel groeit. Daarnaast houdt het dode organische materiaal goed vocht vast, waardoor de bodem minder snel uitdroogt. Bovendien beginnen micro-organismen het dode organische materiaal te verteren en wordt dit omgezet in voedingstoffen voor de plant waar het omheen ligt.

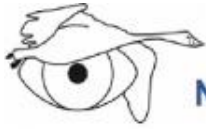
Tot slot

Vanzelfsprekend zijn wij bereid om ons standpunt nader toe te lichten en pro-actief mee te denken over de toekomstige ecologische en recreatieve kansen en mogelijkheden. Niet alleen voor de Rottezoom, maar feitelijk voor het gehele Landschapspark Zuidvleugel.

Geraadpleegde bronnen:

- **Nederland Natuurpositief**, (2019, Ministerie van LNV en gezamenlijke provincies)
- **Aanvalsplan Landschap** - Realisatie van 10% groenblauwe dooradering,
(2022, Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel)
- **Natuurinclusief Nederland** – Natuur overal en voor iedereen,
(2022, Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur)
- **Natuurlijk kapitaal: naar waarde geschat**, (2016, Planbureau voor de leefomgeving)
- **Visie Rijke Groenblauwe Leefomgeving Zuid-Holland**, (2019, Gedeputeerde Staten, Zuid-Holland)
- **Startdocument Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied** (2022, Provincie Zuid-Holland)
- **Recreatieperspectief Zuid-Holland 2030** - Hoe houden we Zuid-Holland aantrekkelijk en beweegvriendelijk? (januari 2023, Provincie Zuid-Holland)
- **Gebiedsprofiel Bentwoud-Rottemeren-Zuidplas**, (2014, Provincie Zuid-Holland)
- **Landschapspark Zuidvleugel**, (Provincie Zuid-Holland)
- **www.waarstaatjeprovincie.nl**, (gezamenlijke provincies, in beheer bij provincie Zuid-Holland)
- **(Herziene) Nota Ecologische Verbindingen in de provincie Zuid-Holland**,
(2017, 20160402/rap01, ATKB - Adviesbureau voor bodem, water en ecologie)
- **Verkenning Rotte Noord en Bentwoud**, (april 2020, Strootman Landschapsarchitecten)
- **Ontwikkelplan Landschapspark De Rotte, deel I en II**, (april 2021 Recreatieschap Rottemeren)
- **Aandacht gevraagd** - Adviesbrief inzake de uitwerking van een landschapspark aan de Rotte,
(mei 2022, Noël van Dooren, provinciaal adviseur ruimtelijke kwaliteit Zuid-Holland)
- **Ecologische Visie Bentwoud**, (2010, Buiting Advies)
- **Visie op het Bentwoud 2100**, (2017, Vereniging Vrienden van het Bentwoud)
- **Ontwikkelperspectief Bentwoud**,
(2022, Urban Synergy (i.o.v. Provincie Zuid-Holland en Staatsbosbeer))
- **Advies over Ontwikkelperspectief Bentwoud**, (2022, GPB 22-32, Gebruikersplatform Bentwoud)
- **Reactie op het Ontwikkelperspectief Bentwoud**,
(2022, Bestuur van de Vereniging Vrienden van het Bentwoud)
- **Bestemmingsplan Rottezoom**, (2012, gemeente Lansingerland)

Bijlage 1

1a. Biotopen en gewenste soorten Landschapspark De Rotte

(Deel II Ontwikkelplan, Hoofdstuk 8)

Bos

Nieuwe bosaanplant en naar een gezonde bosopbouw met kern, mantel en zoom. Het realiseren van een duidelijke zonering met dikkere randzones en stille kernen voor de meer kwetsbare en verstoringgevoelige soorten is een pré.

- Biotopen: kern, mantel, zoom, open plekken (boskamers/weides)
- Ambities natuurkwaliteit; Egel, Nachtegaal (provinciale Icoonsoorten); Fitis, Koekoek, Spotvogel, Wielewaal, Eikenpage, Landkaartje, Oranjetipje, Bosanemoon, Pinksterbloem, Zomereik, Rosse woelmuis (selectie provinciale Begeleidende soorten met een bedreigde status en/of karakteristiek voor gebied).

Natte natuur

Zo veel mogelijk aaneengesloten, deze natuurgebieden zijn verstoringgevoeliger

- Biotopen: open water, rietlanden, (vochtige) weilanden, poelen, moerasgebieden, moerasbosjes, rietoevers, bloemrijk veenmosrietland, natuuroevers
- Ambities natuurkwaliteit: Meervleermuis, Roerdomp, Grutto, Blauwborst, Bittervoorn, Rietorchis (provinciale Icoonsoorten); Meerkikker/Bastaardkikker, Bruine kiekendief, Cetti's Zanger, Dodaars, Grote Karekiet, Krooneend, Porseleinhoen, Tafeleend, Woudaapje, Glassnijder, Platte schijfhoren, Dotterbloem, kranswieren (groep), Moerasspirea, Kroeskarper, Laatvlieger, Waterspitsmuis (selectie provinciale Begeleidende soorten met een bedreigde status en/of karakteristiek voor gebied).

Akkernatuur

Niet alleen voor 'natuur', maar ook nuttig voor de boer. De insecten zijn natuurlijke plaagbestrijders. Aantrekken insecten betekent aantrekken akkervogels. Die eten in winter zaden (uit akkergewassen) en in broedseizoen insecten. Het gaat om het aantrekken van insecten die afkomen op nectar en stuifmeel door inzaaien van kruidenrijke akkerranden, en het aanplanten van stroken met meerjarige planten of struiken als rust- en overwinteringsplek of voedselbron als de akkerranden nog niet bloeien.

- 'Biotopen': landbouwgewassen, bosjes, houtwallen, ingezaaide meerjarige akkerranden (extensief beheerd, onbespoten, met kruiden, wilde planten en bloemen), zandwegen.
- Ambities natuurkwaliteit: Kleine Zwaan, Patrijs, Steenuil, Rugstreeppad, Argusvlinder (provinciale Icoonsoorten); Boerenzwaluw, Gele Kwikstaart, Goudplevier, Graspieper, Huiszwaluw, Kievit, Kwartel, Ransuil, Ringmus, Scholekster, Torenvalk, Veldleeuwrik, Bruin Blauwtje, Hooibeestje, Kleine Vuurvlinder, Aardaker, Akkerandornoorn, Heelblaadjes, Rode Klaver, Kustsprinkhaan, Veenmol, Dwergmuis, Hermelijn, Wezel (selectie provinciale Begeleidende soorten met een bedreigde status en/of karakteristiek voor gebied).
- Daarnaast een zo hoog mogelijke diversiteit aan insecten (tientallen soorten, o.a. in de groepen zweefvliegen, gaasvliegen, sluipwespen, lieveheersbeestjes, loopkevers, soldaatjes, kortschildkevers en roofwantsen).

Algemeen

- Extensief bermbeheer verder doorvoeren in het gehele gebied
- De Rotte: extensief beheer dijkwalids, rietoevers/vooroevers moeras, open water
- Groenblauwe ribben: inrichtingseisen bomenlanen, tochten, vaarten en sloten met ecologische oevers, bosschages enz. vanuit ecologische invalshoek uitwerken.
- Gebouwen en gebouwde objecten natuurinclusief ontwerpen. Bijvoorbeeld: huiszwaluwen dakrand van het gebouw van de Willem-Alexander Baan. Slechtvalken in kasten in een elektriciteitsmasten, groene daken met beplanting die insecten aantrekt, grijze daken die ook broedplekken zijn voor vogels, bijenstenen/insectenstenen/vleermuiskasten in gevel etc; bestaand civieltechnische kunstwerken aanpassen om verblijfplaats en verbinden te verbeteren (o.a. duiker A12).

1b. Bentwoud

In het Bentwoud komen 5 bijzondere diersoorten voor: de boommarter, blauwborst, roerdomp, otter en ree. Iedere diersoort staat voor een karakteristiek leefgebied dat overeenkomt met de natuurtypen die het Bentwoud in de toekomst kenmerkt: een afwisselend recreatief landschap met bos, horsten, open velden, rietland, moeras en water. Met de Bent-five kan het Bentwoud volgens Urban Synergy zich beter profileren en meer bekendheid opbouwen.

1c. Groenzoom

De Groenzoom
BIG 5+

Net als in Zuid Afrika kun je ook in Lansingerland op een spannende wildsafari, op zoek naar de "Big Five". Je komt weliswaar in De Groenzoom geen leeuwen, buffels en neushoorns tegen, maar daarvoor in de plaats fascinerende vogels en dieren zoals de prachtige lepelaar, de zwarte ibis en stoere haas. Omdat de Groenzoom zo veel meer te bieden heeft dan alleen de "Big 5" hebben wij de lijst nog een klein beetje uitgebreid met vier bonus dieren. Veel succes met „spotten“!

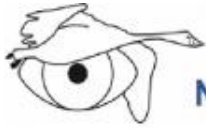
- LEPELAAR
- ARGUSVLINDER
- HAAS
- LIBELLEN
- GRUTTO
- ZWARTE IBIS
- BUIDELMEES
- STELTCLUUT
- ORANJETIPJE

BONUSDIJEREN

GESPOT? AFVINKEN !

1d. De Small Five van Delfland

Op basis van de 40 iconsoorten samengesteld door provincie Zuid-Holland heeft Delfland 5 belangrijke iconsoorten benoemd voor ons gebied. Deze soorten noemen we de small five van Delfland: grutto; weidehommel; glassnijder; rugstreeppad; bittervoorn.

1e. Doelsoorten Krimpenerwaard en Westergouwe

- Zoogdieren: waterspitsmuis, dwergmuis, hermelijn, wezel, otter.
- Reptielen: ringslang.
- Amfibieën: rugstreepad, heikikker.
- Libellen: groene glazenmaker, vroege glazenmaker.
- Vlinders: zilveren maan, oranjetipje, argusvlinder.
- Sprinkhanen: moerassprinkhaan.
- Vissen: kleine modderkruiper, snoek, kroeskarper, vetje, zeelt, paling.
- Overige ongewervelden: platte schijfhoren, zeggekorfslak.
- Vogels die deze verbinding als broedbiotoop (kunnen) benutten zijn: moeras- en watervogels als roerdomp, slobbeend, fuut, dodaars, graspieper, snor, blauwborst, rietzanger.

Bijlage 2

Icoonsoorten in Zuid-Holland

Als het leefgebied van de iconsoorten op orde is dan gaat het goed met de Zuid-Hollandse natuur. Zij zijn een graadmeter daarvoor. Veel soorten profiteren namelijk mee van de maatregelen die wij treffen voor de iconsoorten. Zuid-Holland heeft 40 iconsoorten:

Argusvlinder

De argusvlinder komt door de hele provincie voor in graslanden met veel bloemen. Ook in veenweidegebieden leeft hij, als een van de weinige dagvlinders. De argusvlinder houdt van afwisseling van kale grond, lage begroeiing en hoge kruidenrijke begroeiing. De vlinder komt bijna niet voor in de duinen, waarschijnlijk omdat de grond daar te droog en schraal is.

Bever

De bever komt relatief veel voor in Zuid-Holland. Het leefgebied bestaat vooral uit de grote rivieren en deltawateren met bossen in de buurt. Bevers hebben zich gevestigd in de Oude Maas, de Lek, Merwede, Hollands Diep en de laatste tien jaar ook langs het Haringvliet. Ook zijn bevers gezien in Gouda en de Krimpenerwaard.

Boomklever

Boomklevers wonen in oude bomen, met genoeg plek om over de boom heen te lopen en voedsel te vinden. De soort komt steeds meer in Zuid-Holland voor. Vroeger was dat vooral op de landgoederen in de duinen. Nu ook in tuinen, het duingebied bij Voorne en de Biesbosch, waar tientallen paren broeden.

Blauwborst

De blauwborst komt voor in moerasgebieden door heel Zuid-Holland. De belangrijkste locaties zijn te vinden in het Haringvliet, Hollands Diep, Krammer-Volkerak en de Biesbosch. Het overgangsgebied van rietmoeras naar moerasbos is vooral geschikt voor de blauwborst, want het leefgebied moet zowel uit open stukken als ruige begroeiing bestaan.

Dotterbloem

De (gewone) dotterbloem groeit in verschillende gebieden op vochtige bodems. Zoals aan de waterkant van sloten, kanalen en plassen, in moerassen en rietlanden, in bossen en langs greppels. In Zuid-Holland vinden we de dotterbloem vooral in de veenweidegebieden en langs de grote rivieren. Het water in de buurt moet zuurstofrijk zijn.

Egel

De egel komt veel voor in Zuid-Holland in een grote verscheidenheid aan leefgebieden, maar vooral in bossen en steden (de metropoolregio). De meeste waarnemingen komen uit groene buurten, parken en van landgoederen. De egel houdt van bosrijke verbindingen en recreatieterreinen en verplaatst zich door bosgebieden en wijken met veel groen.

Gierzwaluw

De gierzwaluw brengt de zomer in ons land door. 16% van de populatie leeft in Zuid-Holland, naar schatting 6.300 tot 9.400 paar. Grote groepen leven in steden als Den Haag en Dordrecht. De gierzwaluw huist ook in kleinere dorpen in het veenweidegebied en de delta.

Glassnijder

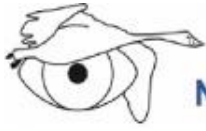
De glassnijder komt het meeste voor in de veenweiden, maar soms ook in de duinen en de metropoolregio. Ze leven bij helder water, met genoeg variatie aan begroeiing in en naast het water. De soort leeft bij voorkeur bij sloten met een breedte tot 10 meter en met bos in de buurt.

Groene glazenmaker

De groene glazenmaker leeft in veenmoerassen en zoete veenweiden met sloten, zoals in de Krimpenerwaard en de omgeving van Reeuwijk en Nieuwkoop. De eieren leggen ze maar in één plantensoort: de krabbenscheer. Kleinere oppervlakten worden soms ook gebruikt, wanneer deze dichtbij grotere velden liggen. Daar moeten ook bomen of struweel zijn, voor beschutting.

Groenknolorchis

De groenknolorchis is een kwetsbare en zeldzame soort, die groeit in vochtige duinvalleien, op een voedselarme, schrale bodem en in veenmosrietland. Ze komen voor op een aantal eilanden in de Grevelingen, in de duinen van Voorne en Goeree en de Nieuwkoopse Plassen. De groenknolorchis heeft een open leefgebied nodig met weinig schaduw en een vochtige bodem. In de winter moet de grond zelfs zeer nat zijn of helemaal onder water staan.

Grote stern

De grote stern broedt in kolonies. In Zuid-Holland komen ze voor in de delta. Enkele grote kolonies zijn te vinden op eilandjes langs het Haringvliet, de Slijkplaat en de Markenje. De grote stern broedt op kwelders, zandplaten en eilandjes met weinig begroeiing. In de buurt moet genoeg vis zijn als voedsel.

Grutto

De grutto is het symbool voor alle weidevogels op vochtige graslanden in het veenweidegebied met verschillende bloemen en kruiden. Als de soort zich uitbreidt, profiteren alle andere weidevogels mee. Naast de veenweiden leeft de grutto in de delta. De grootste kolonies vinden we in het kustgebied (Midden-Delfland, Haaglanden). Kleinere in Oudeland van Strijen en op Goeree.

Heivlinder

De heivlinder leeft in de duinen van Zuid-Holland. De grootste groepen leven tussen Den Haag en Noordwijk. Ze houden van een afwisselend leefgebied, met genoeg bloemen voor nectar en open plekken om hun eieren te leggen. Bomen en struiken bieden de heivlinder beschutting bij warm weer.

Huismus

Vroeger leefde de huismus vooral in Den Haag, Leiden en Rotterdam. De laatste jaren treffen we de huismus meer aan in kleinere dorpen en op boerderijen in de Krimpenerwaard, Alblasserwaard en Midden-Delfland. De huismus houdt van een rommelige omgeving met veel variatie.

Kleine zwaan

De kleine zwaan brengt vanuit het koude noorden de winter door in Zuid-Holland. Grote groepen kleine zwanen zijn dan te vinden in veenweidegebieden, zoals in de Alblasserwaard en de Krimpenerwaard. Kleinere groepen treffen we aan in de buurt van Driebruggen, Reeuwijk en de Rijnstreek. Ook overwinteren ze in de Biesbosch en het Volkerak, allemaal gebieden met voldoende voedsel en rust.

Kluut

De kluut is alleen in het broedseizoen in Nederland. De soort leeft in veel verschillende gebieden in Zuid-Holland. De meeste kluten leven in de delta. Buiten de delta, zoals bij Delft en Zoetermeer, zijn ook een paar broedgevallen waargenomen. De kluut komt in zowel zoute als zoete gebieden voor. Een vereiste voor het leefgebied van de kluut is korte begroeiing.

Konijn

Het konijn komt in Zuid-Holland het meest voor in duingebieden, want ze hebben een voorkeur voor zandige bodems. Konijnen spelen een belangrijke rol in het beheer van het duingrasland. Doordat zand gebruikt wordt bij het bouwrijp maken van woningen en wegen komt het konijn ook elders in de provincie voor (metropoolregio en delta).

Meervleermuis

De meervleermuis komt relatief veel voor in Zuid-Holland. Het leefgebied bestaat vooral uit het veenweidegebied. De soort jaagt in lange trajecten boven groot open water of langs oevers. Kolonies vind je vooral in de omgeving van Nieuwkoop, Reeuwijk en Gouda. Overwinteren doet de meervleermuis in de duinen.

Merel

Merels hebben niet veel nodig: loofbomen, struiken en (kleine) grasvelden zijn voldoende. Ze komen vooral voor in dorpen en steden, maar zijn in heel Zuid-Holland te vinden. Ze broeden overal waar klein groen is. Merels leven vooral in de bosrijke buitensteden en op landgoederen.

Nachtegaal

De nachtegaal komt vooral voor langs de grote rivieren en in de duinen. 28% van de populatie broedt in Zuid-Holland. Vooral tussen Den Haag en Katwijk en tussen Noordwijk en Vogelenzang en de Biesbosch. Op Goeree-Overflakkee raken de buitendijkse gebieden steeds meer begroeid, wat de nachtegaal aantrekt.

Noordse woelmuis

De Noordse woelmuis komt alleen in Nederland voor, waarvan ruim een derde in Zuid-Holland. Gelukkig heeft de Noordse woelmuis geen watervrees. Daarom komt de Noordse woelmuis veel voor in natte gebieden die groot genoeg zijn. Zoals in de moerassen in het Noordelijk deltagebied, maar ook in de grotere veenmoerassen: Kagerplassen, Nieuwkoopse Plassen, Vlaardingse Vlietlanden en Kinderdijk.

Otter

De otter leeft voornamelijk in uitgestrekte moerasgebieden. In Zuid-Holland vind je de otter in de Nieuwkoopse Plassen. Sinds kort zijn ze ook in de omgeving van Reeuwijk waargenomen. Mogelijk verspreid de otter zich naar de Krimpenerwaard en het rivierengebied. Ze leven op oevers waar voldoende dekking is. Dan kan de otter zich wel over 40 kilometer oeverlengte verspreiden.

Patrijs

De patrijs komt voor in akkerbouwgebieden met voldoende biodiversiteit (planten/zaden en insecten). Het gaat om nog maar een paar plekken waar de soort voorkomt. De grootste kolonies vinden we in de droogmakerijen en in de Hoeksche Waard. De patrijs vindt voedsel in de ruige akkerranden, hagen en begroeide dijken.

Purperreiger

De purperreiger broedt in de veenmoerassen met veel riet en struikgewas, en steeds vaker ook in bomen. Grote kolonies broedende purperreigers zitten in de Nieuwkoopse Plassen, Kinderdijk en Zouweboezem. Kleinere kolonies treffen we aan in het Lingegebied, de Sliedrechtse Biesbosch, Alblasser- en Krimpenerwaard.

Rietorchis

De rietorchis groeit in veel verschillende landschappen, ondanks dat de soort hoge eisen stelt aan hun groeiplaats. Het leefgebied moet open zijn met een vochtige bodem. We vinden de rietorchis bijvoorbeeld in graslanden, veenweiden, rietland, langs greppels en sloten en in bermen. Het grootste deel van de rietorchissen in Zuid-Holland komt voor in de veenweiden, de delta en de duinen.

Roerdomp

De roerdomp komt verspreid over de provincie voor in kleine groepen, maar hij leeft vooral in de veenweidegebieden en de delta. De roerdomp broedt in moerassen met stevig riet. De soort is bijna verdwenen uit de veenmoerassen. Ze broeden steeds meer in de rietstroken in het duingebied. Ook is de roerdomp langs het Haringvliet, in de Biesbosch en in de recreatiegebieden in Midden-Delfland gespot.

Rosse vleermuis

De rosse vleermuis komt relatief veel voor in Zuid-Holland in oude bossen, meer specifiek in en rond oude holle beuken- of eikenbomen. Daar leeft de soort zowel in de zomer als in de winter. Om voedsel te vinden overbrugt de rosse vleermuis tientallen kilometers naar grotere plassen en moerasgebieden.

Rugstreepad

De rugstreepad komt vooral in de vochtige duinvalleien voor. Lokaal vinden we de soort ook in de veenweiden en daar waar oude zeeklei ligt. De rugstreepad heeft een voorkeur voor duinen en gebieden waar planten groeien op menselijk puin en afval. De rugstreepad heeft ondiepe wateren nodig voor de voortplanting. Dit kunnen slotjes en vennen zijn, maar ook tijdelijke poelen en plassen.

Spindotter

De spindotter komt alleen langs de rivieren in West-Europa voor. De soort is vrij zeldzaam in Nederland, maar in Zuid-Holland relatief veel, zoals in de Biesbosch en langs de Oude Maas. Ruim driekwart van de spindotters in ons land groeit in Zuid-Holland.

Steenuil

De steenuil verblijft het hele jaar in Nederland. Ze broeden vaak op boerenerven met veel variatie in de buurt. De soort houdt van oude knotwilgen, oude gebouwen en heggen. Ook moeten er genoeg plekken zijn waar de steenuil op een hoogte van ongeveer één meter kan zitten. Vanaf die plek jaagt hij dan. Het jachtgebied moet het hele jaar lage begroeiing hebben.

Weidehommel

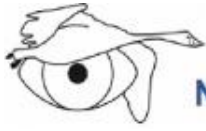
De weidehommel komt voor in bloemrijke graslanden, open landschappen, bosranden, agrarische gebieden en tuinen. De weidehommel houdt van variatie in zijn leefgebied, maar is al tevreden met voldoende voedsel en beschutting. De kwaliteit en omvang van groen en groene verbindingen in de stad en agrarische gebieden zijn belangrijke voorwaarden voor de weidehommel.

Wilde hyacint

De wilde hyacint komt in allerlei gebieden voor: (duin)bossen, houtwallen, grasland, landgoederen en op begraafplaatsen. In Zuid-Holland vooral in binnenduengebieden en in de buurt van bebouwing. De wilde hyacint komt van nature in ons land voor, want de plant is eeuwen geleden in vochtige en voedselrijke gebieden aangeplant. De grond mag niet te vochtig zijn.

Zandhagedis

De zandhagedis komt alleen voor in duinlandschappen. Op veel plekken leven nog relatief veel zandhagedissen, maar bij Voorne en Goeree is de soort bijna verdwenen. De zandhagedis leeft vooral in het halfopen duingebied, waar bloemrijk duingrasland, zandige plekken, struweel en andere beschutting elkaar afwisselen.

Zandhommel

Ruim 90% van de zandhommels in ons land leeft in Zuid-Holland. De meeste leven langs het Haringvliet en in de Biesbosch. De zandhommel leeft in open gebieden met veel variatie aan bloemen, die in het vroege voorjaar tot de late zomer bloeien. Nesten liggen onder graspollen of mos.

Zwarte stern

De zwarte stern broedt in Nederland. De soort maakt een nest op drijvende waterplanten. Vooral krabben-scheer is hiervoor geschikt en groeit in ondiep, schoon water. De zwarte stern vinden we in veenmoerassen en agrarisch gebied met genoeg brede sloten. Een belangrijk broedgebied is de Krimpenerwaard.

Bruinvis

De bruinvis komt voor langs de kust en in grote wateren, zoals de Grevelingen. Vooral in het voorjaar worden steeds meer bruinvissen langs de Noordzeekust waargenomen. Ook komen we ze steeds meer tegen in de Nieuwe Maas. Voldoende rust en voedsel is belangrijk voor het leefgebied van de soort. Ook gedijen ze bij een goed ontwikkelde (zee)bodem, waarvan ook andere zoogdieren profiteren.

Gewone zeehond

De gewone zeehond houdt van rust. De soort leeft in de delta en langs de kust van Zuid-Holland. Deze soort komt soms ook voor in de Grevelingen en de Nieuwe Waterweg. Voorwaarde is dat er voldoende vis te vinden is, zoals in gebieden met zeebanken, zeestranden en ook in riviermondingen. Deze vallen droog bij eb. Hier kan de gewone zeehond rustig wachten tot het weer vloed wordt.

Steur

De steur leeft in de grote rivieren, deltawateren en de Noordzee. De rivieren vormen een verbinding tussen de Noordzee en het achterland, waar de steur paait. De waterkwaliteit van deze rivieren is belangrijk.

Zalm

De zalm komt voor in de grote rivieren, de deltawateren en de Noordzee. De soort is gespot in het Haringvliet. De rivieren zijn van groot belang: ze vormen de verbinding tussen de zee en het achterland, waar de soort paart. De zalm legt soms honderden kilometers af. Helder en visrijk water is hierbij belangrijk.

Zeearend

De zeearend komt voor in de delta. Vroeger bracht de zeearend alleen de winter door in ons land, maar sinds kort broeden enkele paren ook in Zuid-Holland. Bekend is een broedend paar in de Biesbosch, maar ook op de Hellegatsplaten in het Volkerak. Naar verwachting gaat er ook gebroed worden op het eiland Tiengemetten. Al deze plekken bieden de zeearend rust en ruimte.